

Secretariaat
p/a Joh. Vermeerstraat 22
1071 DR Amsterdam
Postbus 75997
1070 AZ Amsterdam

telefoon: 020 676 67 71
fax: 020 662 49 01
info@platformmakers.nl
www.platformmakers.nl

Fact sheet

Makers en Creative Commons

Regelmatig wordt over Creative Commons gesproken als een oplossing voor auteursrechtelijke vraagstukken. Op het internet is veel informatie te vinden over Creative Commons. Toch leven er onder makers van auteursrechtelijk beschermd werk (teksten, illustraties, ontwerpen, muziek, films, etc.) vragen over de reikwijdte en de consequenties van het gebruik van 'Creative Commons', oftewel een Creative Commons-licentie (hierna: CC-licentie).

Doel van dit *fact sheet* is om uitleg te geven aan met name de makers van beschermd werk over wat het 'hangen van een CC-licentie aan je werk' precies inhoudt. Welke vormen van CC-licenties zijn er en waar moet je – als maker – alert op zijn als je een CC-licentie koppelt aan eigen werk.

Creative Commons-licentie – wat is het?

Je kunt als maker bij het publiceren of anderszins openbaar maken van je werk daar een CC-licentie bij geven. Je publiceert de tekst van een bepaalde CC-licentie (zie verderop in dit *fact sheet*) bij je werk. Als je dat doet, dan geef je daarmee toestemming om je werk op een bepaalde manier te (laten) gebruiken. Dat gebruik kan commercieel zijn of niet-commercieel, het kan ook een bewerking of verandering van je eigen werk inhouden en het kan met of zonder naamsvermelding plaatshebben. Dat verschilt per CC-licentie.

Tegenover dit gebruik – hoe beperkt of verstrekkend ook – per CC-licentie staat per definitie *geen* vergoeding, nooit. CC-licenties worden in de praktijk vaak verbonden aan werk dat via internet wordt of kan worden verspreid (en zijn ook om die reden uitgevonden).

Waarom Creative Commons?

Creative Commons (hierna CC) is een 'beweging' die is ontstaan uit onvrede over bepaalde uitwerkingen van het auteursrecht die zijn oorsprong vindt in de Verenigde Staten. In 2001 hebben juristen van Harvard Law School en Stanford Law School verschillende licenties ontwikkeld die als doel hebben de toegang tot werken op internet voor gebruikers te bevorderen en het gemakkelijker te maken voor makers van werken om die werken legaal beschikbaar te stellen voor gebruik.

Het belangrijkste recht van een maker op zijn werk is het auteursrecht. Een maker (of, als

hij het auteursrecht heeft overgedragen, een derde) dient toestemming te verlenen om een werk te verveelvoudigen of publiceren (openbaar te maken) . Zonder toestemming van de auteursrechthebbende mag officieel niet worden verveelvoudigd of gepubliceerd. Dit gebeurt echter in de praktijk op grote schaal weldegelijk, en vooral via het internet. Met name wordt muziek gekopieerd en verspreid en gedraaid zonder dat de auteursrechthebbende om toestemming is gevraagd. Maar ook beeldmateriaal zoals foto's, strips en illustraties worden veelvuldig gedeeld zonder toestemming van de maker. De Creative Commons-beweging legaliseert in feite zulke gedragingen, door de mogelijkheid te creëren dat je als maker gemakkelijker toestemming kunt verlenen om je werk te laten verspreiden.

Dat neemt niet weg, dat zowel door het illegale gedrag, als door het legale gedrag (dus door toestemmingverlening via CC) eigenlijk niemand meer iets verdient aan de verspreiding van de werken. In ieder geval niet de maker(s). De drummer, de bassist, de zanger, de tekstschrijver, de fotograaf of de illustrator zien geen inkomsten terugkomen uit die brede verspreiding via het internet.

Het Platform Makers is een samenwerkingsverband van beroepsorganisaties en belangenverenigingen die juist uit *die* mensen bestaan. Het Platform makers richt zich op een betere rechts- en inkomenspositie van makers.

Auteursrecht: een belemmerende factor?

Tegenwoordig wordt het auteursrecht vaak als 'belemmerende factor' ervaren.

Archiefstellingen en bibliotheken willen hun boeken en kranten digitaliseren en via internet publiceren. Omdat alle auteursrechthebbenden op de diverse teksten daarvoor toestemming zouden moeten verlenen volgens de Auteurswet en omdat het veel tijd en dus geld kost om die te krijgen, vandaar de term 'belemmerende factor'.

Er zijn echter meerdere manieren om het auteursrecht voor zo'n digitaliseringsproject te regelen. Makers denken daar al tijden over mee, omdat men graag ziet dat het werk gezien, gelezen of gehoord wordt, maar daartoe niet meteen het auteursrecht wil opgeven. Toestemming wil men in veel gevallen graag verlenen, echter wel tegen een redelijke vergoeding.

Een oplossing ligt bijvoorbeeld in het inzetten van collectieve beheersorganisaties (cbo's) die op collectieve wijze geld kunnen innen en verdelen onder makers. Precies zoals het nu gaat met bibliotheken die boeken uitlenen. Iedere schrijver of vertaler (en ook de beeldmaker die een bijdrage aan het boek heeft geleverd) krijgt per uitlening een klein bedrag, dat groeit naarmate het boek vaker wordt uitgeleend. Iedereen vindt dat terecht. Een andere manier om te regelen dat werk gemakkelijker kan worden gebruikt, bijvoorbeeld op het internet, is het op individuele basis verbinden van CC-licenties aan het eigen werk. De populaire fotoshare-site Flickr.com biedt bijvoorbeeld de mogelijkheid om met CC-licenties te publiceren. Maar nogmaals, waar met name makers alert op moeten zijn, is dat daartegenover nooit een vergoeding staat.

Korte uitleg bij de Creative Commons licenties

Met een keuze uit zes standaardlicenties bepaalt de maker in welke mate zijn of haar werk verder verspreid en bewerkt mag worden, en onder welke voorwaarden dit mag. Met een Creative Commons licentie behoud je het auteursrecht, maar sta je anderen toe om jouw werk te kopiëren en/of te verspreiden op jouw voorwaarde dat bijvoorbeeld je naam vermeld wordt en dat aan bepaalde andere voorwaarden wordt voldaan die je specificeert bij de CC-licentie.

Een overzicht van de licenties staat hier: overzicht van de originele licenties. Op deze plek (in het Nederlands) kun je zelf je soort licentie selecteren door het beantwoorden van bepaalde vragen: <http://creativecommons.org/choose/?lang=nl>

Naast de bovengenoemde licenties biedt Creative Commons twee manieren om aan te geven dat een werk geheel zonder beperkingen gebruikt kan worden. Met de ‘CC0 (CC-Zero) verklaring’ kan een rechthebbende aantonen dat hij afstand doet van zijn auteursrecht voor zover dit wettelijk is toegestaan. Onder CC0 beschikbaar gestelde werken kunnen dus door iedereen voor alle doeleinden gebruikt worden en naamsvermelding kan daarbij niet geëist worden.

Met de ‘Public Domain Mark’ kan men werken identificeren die niet auteursrechtelijk beschermd zijn of waarvan het auteursrecht is verlopen. (In Nederland verloopt het auteursrecht 70 jaar na de dood van de maker.) Andere CC-licenties, zoals het afstand doen van de persoonlijkheidsrechten, zijn in de maak.

Let op!

Als maker van een werk is het belangrijk je te realiseren dat je een grote mate van zeggenschap over je werk ‘weggeeft’ door een CC-licentie af te geven. De licentie kan *nooit* meer herroepen worden en het werk is dus voor *altijd* onder die CC-licentie door derden te gebruiken.

Als je als maker je werk vaak met toestemming (bijvoorbeeld d.m.v. een CC-licentie) maar *zonder* vergoeding verspreidt bestaat de kans dat de waarde van je werk in het algemeen afneemt, waardoor het ook in de toekomst moeilijker wordt om je werk te gelde te maken.

Velen redeneren andersom: eerst maak ik mijn werk bekend, door gratis verspreiding, en zodra een markt is gevonden, kan een vergoeding worden gevraagd. Het kan beide kanten opgaan, maar wees je, als maker, bewust van het risico, want het werk dat eenmaal onder een CC-licentie is verspreid kan niet meer teruggehaald worden voor commerciële exploitatie .

NB Op zichzelf kan bij een cc-licentie de commerciële toepassing worden uitgesloten, maar wat commercieel is, en wat niet, is niet altijd (vooraf) duidelijk – en dit geeft een grote mate van onzekerheid.

Maker als gebruiker

Ook als maker gebruik je wel eens werk van een ander. Daar heb je dus toestemming voor nodig. Gebruik je werk waaraan een cc-licentie is gekoppeld, dan kun je het werk dus (beperkt) gebruiken. Echter, het komt vaak voor heel dat een cc-licentie onbevoegd wordt verleend, bijvoorbeeld door iemand in loondienst of door iemand die niet de enige auteursrechthebbende op een werk is. Ook komt het voor dat er sprake is van een opdrachtsituatie waarbij naast de maker, ook de opdrachtgever exclusiviteitsrechten kan hebben. Wees dus alert.

Je zou een CC-licentie bijvoorbeeld gebruiken om een beperkte hoeveelheid werk als promotiemateriaal vrij te verspreiden. Wil je echt een inkomen verdienen met het werk zelf, dan ligt het verlenen van gewone, betaalde licenties meer voor de hand.

Links

- www.creativecommons.nl
- www.platformmakers.nl